

Twee jongens lopen door de karige schaduw van een boomgaard, ver van het huis waar ze verblijven. Het is net middag, de zon op zijn felst, verder geen mens te bekennen. In dit licht doemt het land flikkerend, aarzelend voor hen op. Het heeft al in geen maanden geregend; de vegetatie, normaal gesproken beladen met vocht, is nu bleek en broos. Sinds een paar dagen is alleen de lucht al zo heet en droog dat die bij elke inademing hun keel schroeit.

Strijk een lucifer aan en het hele land kan in vlammen opgaan, zegt een van de jongens. Zijn naam is Jay. Hij baant zich een weg door het hoge, ruwe gras dat zijn kuiten belaagt en kriskras doorklieft met dunne, sierlijke striemen die pijn doen als hij zich later op de dag wast, maar daar is hij inmiddels wel aan gewend en hij merkt het zelfs nog nauwelijks op. Het is een wirwar van doornstruiken en Jay heeft elke avond kleine wondjes op zijn armen en benen die felrode vlekjes achterlaten op zijn handdoek en beddenlaken, maar toch is hij zich bijna nooit bewust van zijn doorzeefde huid.

De jongens lopen stug verder en dringen door tot het diepe schemerduister midden tussen de bomen.

Ik noem ze *jongens*, maar eigenlijk zijn ze geen jongens meer. Maar wat dan wel – want mannen kun je ze nog niet noemen. Misschien doet dat er op dit precieze moment ook niet toe. Als ze zijn aangekomen bij de allergrootste boom kij-

ken de jongens omhoog en zien ze de takken, die met de tijd zijn gespleten en verdraaid. Jay strekt zijn arm uit en bevoelt de stam, zijn vingers volgen het spoor van de ondiepe groeven. Nog even en dan wordt deze boom omgehakt, net als alle andere. De jongens is verteld dat ze ziek zijn en geveld moeten worden.

Bomen als deze kunnen honderden jaren oud worden, zegt Jay. In India heb je een boom van duizend jaar oud.

Heb je dat soms in een van die boeken van je gelezen, vraagt de ander, maar het klinkt niet als vraag – hij heeft geen belangstelling voor de ouderdom van bomen, die bomen boeien hem niets, al maken ze deel uit van het landschap waar hij al heel zijn leven bekend mee is.

Een boom omhakken is erger dan het doden van een mens, zegt Jay, met zijn blik op de takken gericht.

De ander moet lachen, maar dat heeft niets vrolijks, het klinkt als een zacht gegrom dat uit zijn keel opstijgt. Wat weet jij nu van de dood, zegt hij. Zijn naam is Chuan. Weleens iemand gedood dan?

Jay voelt hem dichterbij komen, maar draait zich niet om. Hij voelt diens adem in zijn nek, al is dat misschien alleen in de hitte van zijn verbeelding, omdat hij daar nu al een paar dagen naar verlangt, en in zijn verlangen heeft hij uitgekeken naar hoe dit van moment tot moment zal verlopen – dat hij de ander aanraakt en door hem aangeraakt zal worden, Chuans zacht-klamme huid, de woorden die ze zullen spreken. Hij weet tot op de details hoe het zal gaan, nog voor het zover is. Hij hoeft alleen nog maar af te wachten.

Hij voelt de handen van Chuan op zijn schouders, dicht bij zijn nek. 'Ik hoop dat we deze bomen kunnen redden,' zegt hij, nog steeds omhoogkijkend naar de bladeren. Jay stelt zich voor dat hij zich langzaam omdraait en Chuan aankijkt, totdat een

van beiden – het maakt niet uit wie – zijn hand uitsteekt naar het gezicht van de ander. Maar hij doet het niet: hij is in de greep van iets wat het midden houdt tussen angst en besluite-loosheid. Wat zal hij zien als hij die andere jongen nu aankijkt?

Draai je om, Jay, *draai je om*.

Maar hij kan zich niet bewegen; hij merkt dat zijn lichaam hem vreemd geworden is. Al zoveel jaren verlangt hij ernaar dat iemand hem op die manier aanraakt – naar de bevrijdende werking daarvan. Hij stelde zich voor hoe puur het plezier zou zijn, hoezeer hij zou genieten van elke beweging. Misschien is hij bang voor die bevrijding en waar die mogelijk toe leidt. Dit is de eerste keer dat hij merkt de macht over zijn lichaam kwijt te raken. In de toekomst zal zich dat vaker voordoen, op andere plekken hier ver vandaan, en hij zal eraan gewend raken, maar voor nu is dat iets nieuws.

Ik hoop dat we deze bomen kunnen redden, zegt hij opnieuw, met zijn blik naar omhoog. Op een van de lagere takken ziet hij een grote vogel die hij niet kan thuisbrengen. Een piepkleine havik of een ongewoon grote koekoek. Dat is lastig te zien tegen het licht in. De vogel kijkt terug – neemt hem zorgvuldig op. Jay vraag zich af of dat een goed voorteken is of juist niet.

Hij voelt de greep van Chuan op zijn schouders, een druk die in eerste instantie iets neutraals, kameraadschappelijks heeft en daarna een beetje begint te schrijnen, hoewel niet onplezierig. Jay begint zich nu eindelijk om te draaien, maar Chuan geeft hem een harde duw, dringt hem tegen de boom tot zijn gezicht op de stam drukt. De schors is ruw en als hij zich verzette, beseft hij, zou hij zijn gezicht openschaven en misschien zelfs gaan bloeden – dan werd hij getekend door zijn verlangen, dan zou hij dat niet meer voor de wereld kunnen verbergen.

Met zijn voeten port de jongen die van Jay uit elkaar en Jay voelt diens handen morrelen om zijn broek los te maken, maar de klittenband van zijn riem blijft in de broeksband steken en de broek hangt nog steeds rond zijn heupen. Hij buigt zich voorover om die kluwen te ontwarren en terwijl hij zich van zijn onderbroek ontdoet, voelt hij Chuans pezige en gespierde lijf tegen zich aan drukken. Jay probeert zich weer om te draaien; hij wil zich volop bewust zijn van deze eerste minuten en ze in gedachten uitrekken, zodat de weinige tijd die ze met elkaar delen zal aanvoelen als uren, een hele dag lang. Dat was de voorstelling die hij zich had gemaakt van zijn eerste keer. Maar Chuan duwt hem terug, hij is ouder en sterker dan Jay, met zijn bovenarm zet hij hem klem, en Jay verbaast zich over zijn kracht, hoewel dat geen verrassing had hoeven zijn – Chuans lichaam is immers een product van dit landschap, weerspannig en ruw. Wat hem nog het meest verrast, is dat Chuan hun eerste intieme momenten zo snel mogelijk wil afhandelen. Dat hij elke seconde sneller wil doen gaan en de tijd instort – het tegendeel van wat Jay wil.

Als het voorbij is – nog geen twee minuten kater, schat Jay – legt Chuan zijn hoofd tussen Jays nek en schouder.

Ik wil bij jou zijn, zegt hij. *Voor altijd.*

Jay geeft een knikje. *Altijd*, voor het moment heeft dat iets geruststellends. Maar de tijd, wat weten zij beiden daar op hun leeftijd nu eigenlijk van?

Aan het einde van het schooljaar gingen we op vakantie naar het zuiden, in plaats van op bezoek te gaan bij mijn grootmoeder, die in het noorden woonde en de laatste stadia doormaakte van een ziekte die door geen enkele arts gediagnosticeerd kon worden, een combinatie van botontkalking en ouderdom die haar uiteindelijk zwak en gedwee zou maken, maar waarvan ze voorlopig alleen maar wispelturig en slechtgehumeurd werd. Ze was haar hele leven kernegezond geweest, was er niet aan gewend om voor het huishouden afhankelijk te zijn van anderen en al helemaal niet voor het baden, en haar plotselinge aftakeling was voor iedereen als een schok gekomen, nog wel het meest voor haarzelf. Tot aan haar zevenenzeventigste was ze een vitale vrouw geweest die in haar eentje naar de markt ging en zelf haar boodschappen weer naar huis zeulde, en die tot redelijk laat kon uitgaan met haar vriendinnen uit het dorp, dat een populaire trekpleister voor toeristen was geworden, een ontwikkeling die haar amuseerde. Mensen zaten drie uur in de auto voor een bezoek aan haar koffientje! Daar moest ze om lachen. Maar eerder dat jaar had ze het afstapje naar de keuken gemist, met als gevolg dat ze haar heup had gebroken en wekenlang niet had kunnen lopen. Haar humeur sloeg om, ze werd vervelend in de omgang en het ellendigst was nog dat ze er alleen voor stond.

Mijn grootvader was het jaar daarvoor overleden. Zijn dood

was voor niemand als een verrassing gekomen: hij was veel ouder dan zij en al jaren ziek, maar mijn grootmoeder was nu in elk geval verlost van de last om hem te verzorgen. Het was doodzonde dat ze maar een jaar van haar vrijheid had kunnen genieten voor ook zij achteruit begon te gaan, veel eerder dan verwacht. Mijn ouders spraken weinig over de ziektes van mijn grootouders – we waren niet het soort familie waarin je elkaar op de hoogte hield van wat er allemaal aan scheelde, het idee was dat het bespreken van zulke tegenslagen de misère alleen maar erger maakte. Maar ik was zestien en begreep dat mijn grootmoeder niet lang meer te leven had.

Mijn ouders waren dat jaar een paar maanden humeurig en zwijgzaam geweest, en zelfs tijdens de maaltijd hielden ze zich stil. Mijn zussen Lina en Yin waren ervan overtuigd dat ze ruzie hadden en op het punt van scheiding stonden, maar volgens mij speelde er iets anders: de dood van mijn grootvader en de daaropvolgende worstelingen van mijn grootmoeder stemde hen somber, aangezien ook zij vijftien jaar van elkaar verschilden, en dus vroegen ze zich vast en zeker af wat de komende twintig jaar voor hen in petto had. Met name mijn vader was op een leeftijd gekomen dat kleine, tijdelijke kwaaltjes plaats begonnen te maken voor langdurige, chronische klachten.

Het besluit om dit jaar naar het zuiden te gaan kwam van mijn moeder; zodoende zou mijn grootmoeder alle gelegenheid krijgen om van haar ziekte te herstellen. Oude mensen waren snel ontregeld, zei ze; ze kregen hun maaltijd graag elke dag op precies hetzelfde tijdstip en hadden er een hekel aan als de kinderen met de afstandsbediening zaten te klooiën. ‘Al dat kabaal doet haar geen goed,’ zei ze. Daar was iets voor te zeggen, maar het riep ook vragen op. Waarom zou je een ouder iemand alleen laten, als die persoon duidelijk wel wat hulp kon gebruiken? En waarom gaf mijn vader haar ge-

lijk, terwijl hij normaal gesproken overal het laatste woord in had? Als iemand niet tegen veranderingen kon was hij het. Hij weigerde te verhuizen, hoe beschimmeld en vochtig ons huis ook was als gevolg van aanhoudende lekkages die nooit ergens toe te herleiden waren; hij had besloten dat ik de afdankertjes van mijn oudere zussen moest dragen. Hij kocht voor zichzelf nooit nieuwe kleren, overwoog nooit eens een andere baan te zoeken, ondanks de klachten van mijn moeder over hoe mager zijn inkomen was als docent, en al zolang als ik leefde had hij nog nooit zijn auto ingeruild – waarom had hij zich hier dan bij neergelegd?

Het probleem was dat mijn moeder nooit goed had kunnen opschieten met mijn grootmoeder, die vond dat mijn vader een betere partij had kunnen treffen. Hij zag er goed uit en was een intellectueel uit een familie die in goeden doen verkeerde, al waren zijn ouders minder welvarend dan ze zouden willen; hun maatschappelijke status had door middel van een huwelijk gemakkelijk nog wat opgeschroefd kunnen worden. Mijn grootmoeder zal dan wel visioenen hebben gehad van mijn vader die werd opgenomen in een oude Chinese familie uit de categorie waar straten en gebouwen in de grote stad naar vernoemd waren. Wat is een betere manier voor een immigrantenfamilie om een plekje te veroveren in de geschiedenis en de toekomst van het land? Maar nee, in plaats daarvan was Jack getrouwd met een provinciaal meisje dat altijd een blok aan zijn been zou blijven.

Sui Ching is maar een eenvoudig wicht – zei mijn moeder weleens op het toontje dat mijn grootmoeder zou aanslaan, hoewel nooit waar mijn vader bij was. Het gebrek aan geneenheid tussen schoonmoeder en schoondochter werd altijd afgedaan als een grap, maar ik was er zo langzamerhand van overtuigd geraakt dat mijn moeder daar veel verdriet van had.

In de tijd dat ze mijn vader ontmoette, was ze een studente geweest, *zijn* studente, maar ze had uiteindelijk nooit een diploma gehaald; haar schoonfamilie koesterde zoveel vooroordelen dat ze besepte daar haar leven lang tegen op te moeten boksen.

Dat nam niet weg dat ze de rol bleef spelen van plichtsgetrouwe schoondochter, altijd voor het eten zorgde als we bij onze grootmoeder op bezoek waren, haar huis schoonmaakte, dure geschenken uit de grote stad voor haar meenam, zoals zeeoren en gedroogde paddenstoelen; ze deed alles wat van haar werd verwacht. Misschien had ze gehoopt mijn grootmoeder daarmee te kunnen vermurwen, maar zelfs toen duidelijk werd dat ze daar nooit in zou slagen, bleef ze de schijn ophouden – al was het maar om mijn vader niet voor het hoofd te stoten, denk ik, die zijn moeder nooit zou afvallen. Toen Lina nog maar twee jaar oud was en mijn moeder op het punt stond te bevallen van Yin liet mijn vader haar alleen achter in het ziekenhuis voor een drie uur durende autorit naar mijn grootmoeder, die ziek geworden was – naar het bleek een koutje. Hij was niet op tijd terug geweest voor Yins geboorte. (Dit verhaal vertelde mijn moeder ons door de jaren heen keer op keer, als om ons ervan te doordringen waar de loyaliteit van mijn vader lag.)

Mijn moeder had wel een zwak gehad voor mijn grootvader. Hij was een beminnelijke man die zich vaak helemaal in zijn eigen wereldje terugtrok, al lang voordat de dementie zijn intrede deed. Hij was al in de tachtig toen ik oud genoeg was om me bewust te zijn van zijn aanwezigheid en ik herinner me niet meer dan een lange, tengerere man die liep zonder ondersteuning, hoe broos hij ook was. Hij sprak weinig en zat vaak te dommelen voor de tv, gescheiden van de rest van de familie, zijn hoofd voorovergebogen tot op zijn sleutelbeen. ‘Moet je die

arme man eens zien,' zei mijn moeder dan. 'Na vijftig jaar te hebben doorgebracht met je grootmoeder...'

Na al die jaren voelde onze reis naar het zuiden als haar manier om zich te wreken op mijn grootmoeder, juist nu ze zo ziek was. Zo voelde het in elk geval voor mij.

'Ze gaan scheiden,' hield Lina vol. Zolang ik me kon herinneren, hoopte ze al dat mijn ouders uit elkaar gingen. 'Mannen en vrouwen zijn niet gemaakt om bij elkaar te wonen,' zei ze toen we onze koffers pakten. 'Dit zal het beste besluit zijn dat ze ooit genomen hebben.' Ze was vier jaar ouder dan ik en gaf blijk van een wijsheid waar ik niets tegen in kon brengen, dus gedurende lange tijd dacht ook ik dat mijn ouders vroeg of laat uit elkaar zouden gaan.

Er was een andere, dringender reden voor mijn moeder om naar het zuiden te gaan. Na de dood van mijn grootvader was er het een en ander gesproken over zijn erfenis en hoe weinig die te betekenen had, als je bedacht dat hij een bedrijf had gerund dat overal in het noordoosten reserveonderdelen voor auto's verkocht. Er was een winkelpand in K., een dorp niet ver bij mijn grootmoeder vandaan, dat voor een armzalig bedrag aan een pandjesbaas werd verhuurd, er was een droog en dor stuk land in het zuiden dat mijn grootvader kort na de oorlog gekocht had en er stond nog wat geld op de bank, bedoeld voor een eventueel verpleeghuis, wat niet nodig bleek, omdat hij zelfs in zijn laatste weken geweigerd had om het huis te verlaten. Na mijn grootvaders dood werd mijn vader afgevaardigd naar een advocaat om het testament met hem door te nemen; zijn twee broers, die goed geld verdienden en in het buitenland woonden, vonden het de moeite niet. Mijn vader kreeg te horen dat de bescheiden nalatenschap evenredig verdeeld zou worden tussen hem en zijn broers, met één uitzondering: het landgoed in het zuiden, twintig hectare groot, bestaande uit

verwilderde struiken en een beetje landbouwgrond, viel in zijn geheel mijn moeder toe.

‘Het is geen cent waard,’ zei ze. Ze deed haar best om te doen alsof het allemaal niets voorstelde en ze er zelfs een beetje mee in haar maag zat. ‘Maar we moesten toch maar eens een kijkje nemen.’

In de weken voorafgaand aan ons vertrek was mijn moeder een en al bedrijvigheid, vulde tassen met kleren en stelde voedselpakketten samen alsof we maanden wegbleven en misschien zelfs nooit meer terug zouden komen. Mijn zussen gniffelden om haar minutieuze voorbereidingen. ‘Godallemachtig, ik heb eens op de kaart gekeken, het is maar vier of vijf uur rijden,’ zei Lina. ‘Waarom doet ze alsof we gaan emigreren?’

‘Hoe lang blijven we weg?’ vroeg ik mijn moeder, terwijl ik toekeek hoe ze een paar handdoeken zorgvuldig opvouwde en in een rieten tas legde.

Ze haalde haar schouders op. ‘Hangt ervan af.’

‘Van wat?’

‘Van wat we daar aantreffen.’

Op de dag van vertrek maakte Lina me voor zonsopgang wakker. ‘Opschieten, die gestoorde ouwelui worden boos als je niet snel je bed uitkomt om te gaan ontbijten. Ze hebben de auto al volgeladen.’

Ik was in die periode altijd moe. Een late groeispurt, zei een buurvrouw toen mijn moeder zich daarover beklaagde. Mijn botten werden opgerekt, legde die buurvrouw uit, mijn spieren werden alle kanten uit getrokken, dus zelfs als ik sliep werd ik doodmoe van alle inspanningen die ik leverde om te groeien. Ik vond het een gruwelijk idee dat mijn lichaam veranderde tijdens het slapen, zonder dat ik er zelf iets over te zeggen had. Bovendien zat het me dwars dat ik daar zo laat mee was – over een paar maanden werd ik al zeventien, en dat leek me abnor-

maal. Maar het viel niet te ontkennen dat ik altijd uitgeput was en die ochtend viel het me nog zwaarder dan anders om uit bed te komen. Het laatste wat ik wilde, was in een auto stappen en naar een of ander onbekend oord te worden gereden. Ik dronk een glas water en stouwde een homp brood naar binnen. 'Je kunt maar beter iets in je maag hebben,' zei mijn moeder. 'Het wordt een lange rit.'